

תוכן עניינים

11. אז מה זה, בעצם, התוועדות?

תעשה עם עצמך משהו!

21. במקום "דיינו" - עד בלי די

27. תפסיק להיות קרפיון

37. לא לאבד את החלומות

43. לעקור את ההר, רגב אחר רגב

49. בלי מקל תהיה חמור

55. לא למרוח את הבוץ

הגיע הזמן להיות רציני

63. עדיף להיות קטן אמונה

73. כשהניצוצות נגמרים

79. להוריד את העיפוש

85. איפה הניצוץ?

89. לפחות להיות בעל־בית הגון

זה לא בשמים

97. אמונה - אמת וגם אימון
109. מצווה - כמו מעגל חשמלי

אל תמלל, תתפלל

117. עם יד על המחרשה
127. לעלות על הרכבת
133. לארוג את התפילה של היום
139. תפילה בציבור - האם נוצרת אש?
143. עולם התוהו ועולם התיקון
149. להדליק פנסים בבית
159. דור שכולו חייב.
167. העתיד יהיה טוב יותר.

חסידות זה לא שטריימל

175. ילדים, בואו אליי.
181. אל תלך, תקפוץ!.
191. חסיד בלי בית.
199. אמת קוצקאית

להחיות את לוח השנה

209. כמה אכפת לי מפרשת השבוע?
215. בואו נזעזע יחד את העולם
221. תכנית עבודה לשנה חדשה

229. מכל היום הקדוש לא נשאר כתם?
235. המלחמה האידיאולוגית הראשונה בהיסטוריה.
243. להיכנס מבעד לסדק של המציאות
249. להוציא את העבדות מהעבדים.
255. מושיטים יד לאבותינו, מושיטים יד לילדינו.
261. מעבר לזמן ולמקום.
267. לבכות על מה שחסר.
273. אלול - כשלוקחים ברצינות זה עובד.

אז מה זה, בעצם, התוועדות?

הדבר הראשון שאנחנו עושים בהתוועדות הוא לשבת ולהסתכל אחד על השני, ולנסות להוריד מעלינו את כל הכיסויים שרובם שווא ושקר. אחד אומר לשני: "מה יהיה אתנו?" והשני עונה לו: "אולי נעשה תשובה". כששניים יושבים בהתוועדות ואחד חושב על חברו "אפשר לסבול אותך" וגם השני חושב אותו דבר, זה הבסיס של אהבת ישראל

יום אחד ישבו חסידים באיזה מקום ודיברו על עצמם ועל עניינם ומהותם. הם הגיעו למסקנה שהם דלים וריקים, שהם חסרים מכל צד ופינה, ושהדבר היחידי שיכול לעזור להם זה שילכו לצדיק, לרבי. והם יצאו לדרך. באותו הזמן בעצמו ישב הרבי ודיבר על עצמו. הוא אמר כמה שהוא דל ועד כמה חסר לו מה שהוא היה צריך להיות. המשיך הרבי ופירט עוד כל מיני חסרונות עד שהגיע למסקנה שהוא בעצמו לא יכול לעשות שום דבר, ושיכול להיות שאם יהיו כמה אנשים אחרים טובים יחד אתו, אולי הם יוכלו להרים אותו. ככה הוא אמר. ואז הגיעו החסידים וסיפרו לו את סיפורם.

אמר להם הרבי שעכשיו יש להם שתי דל"תים, פעמיים האות דל"ת. "אני דלת, אני מרגיש דל, אתם מרגישים דלים. כשלוקחים שתי דל"תים ומצרפים אותן יחד, נוצרת מזה מ"ם". כששמים שתי דל"תים יחד, אחת ישרה ואחת הפוכה, נוצר מזה מ"ם סופית. יש מילה אחת בתנ"ך שיש בה מ"ם סופית באמצע מילה, בישעיהו. כתוב שם "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ". המ"ם הזאת היא של המשיח, והיא מגיעה מכך שמצטרפים שני דלים ביחד.

האמת היא שזה קורה בכל פגישה כמו התוועדות. מצטרפים הרבה אנשים עם החסרונות שלהם, והנקודה הגדולה היא שאנשים מצרפים את החסרונות שלהם באופן שהחסרונות יצטרפו לשלמות. לא רק שאחד נותן לשני את שלמותו, אלא שאנשים מצטרפים אחד לשני ומסייעים אחד לשני להשלים את מה שחסר אצל כל אחד ואחד, ואצל כל אחד ואחד יש חסרונות אחרים, ולכן הצירוף הזה הוא באמת צירוף גדול מאוד.

השטן לא בא

טוב. מכיוון שזו התוועדות, ובהתוועדות אפשר באמת לדבר על כל דבר, זה עניינה, אז אספר לכם איזה לשון הרע עלי... החפץ-חיים אמנם אמר, בתורה שבעל-פה, שכמו שאסור לספר לשון הרע על אחרים כך אסור לספר לשון הרע על עצמו. אבל הוא לא כתב את זה בספרו. הוא אמר את זה בעל-פה.

במשך שנים אף אחד לא הכיר אותו. הספר "חפץ-חיים" שפרסם את שמו בעולם היה ספר שלא נכתב בו שם המחבר. הוא היה מסתובב ומוכר את הספר כדי להפיץ את הספר ברבים. אבל הוא לא מכר אותו בתור מחבר, אלא אמר שהוא מוכר את הספר בתור סוחר, ומרוויח על זה משהו. אז אנשים לא הכירו אותו אבל שמעו על האיש הזה, ואחרי זמן הוא נהיה יותר ויותר מפורסם. יום אחד הוא נסע בעגלה עם איזה יהודי, והיהודי שאל אותו לאן הוא נוסע. הוא ענה לו: "לאיזו עיירה". הוא שאל אותו אם הוא מכיר את החפץ-חיים. ענה לו: "אני מכיר אותו". "ואיך הוא?", שאל היהודי, והחפץ-חיים ענה: "הוא יהודי כמו כל היהודים. הוא לא לומד כמו שצריך, הוא לא מתפלל כמו שצריך". וכך הלאה והלאה, אמר מה שאמר על החפץ-חיים. עד שהיהודי ההוא התמלא כעס וחימה ונתן לו סטירת לחי - הייתכן לדבר ככה על החפץ-חיים?! החפץ-חיים קיבל את הסטירה מבלי

להגיד דבר. אחרי זה הוא אמר שמכאן הוא למד שכשם שאסור לדבר לשון הרע על אחרים, כנראה אסור לאדם לדבר לשון הרע על עצמו. ולכן את הסטירה הוא קיבל ביושר.

בכל אופן, הייתי פעם באיזה מקום וסיפרתי להם איזה מעשה שהיה אתי. בידיש קוראים להתוועדות "פארברענגען". למילה הזו יש משמעות בידיש - והמשמעות המילולית שלה כפי שהיא כתובה במילון, זה לבלות. פשוט לבלות. כשבן-אדם הולך לבלות באיזה מקום, מסתובב סתם ככה, אז בידיש טובה, בידיש קלאסית, אומרים שהוא הולך "פארברענגען" - לבלות את הזמן. לפני הרבה שנים הגעתי לישיבה של חב"ד. הגעתי לשם, וישבתי וניסיתי ללמוד מה שיכולתי. ואז אחד הבחורים קורא לי ואומר: בוא לפארברענגען. אמרתי לו, תראה, אני באתי לכאן ללמוד, לא כדי לבלות. אצלי יידיש היא שפת אם, ככה שאין לי בעיה, אבל את המשמעות של המילה הזאת לא ידעתי. לקח לי קצת זמן ללמוד שזה לא בדיוק אותו הדבר כמו בילוי שמבליים...

מכל מקום, למה קוראים לזה בילוי - פארברענגען? מפני שיש את המקטרג הגדול, הוא השטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המוות. וכשהוא רואה אנשים שהולכים להתפלל, למשל, אז הוא יודע שזו סכנה בשבילו ומיד הוא מפריע לכולם. תכף ומיד, כל המחשבות הזרות שכל היום לא חשבו עליהם מגיעות דווקא באמצע התפילה. יש מישהו שדואג להכניס אותן כדי לקלקל את התפילה, הוא שם רגליים כל הזמן. אז מה עושים בפארברענגען? באים אנשים ביחד ואומרים: אנחנו הולכים לבלות. כשהשטן שומע את זה, הוא אומר - אני צריך להתערב להם בזה? הם יעשו את כל הנזק לעצמם בעצמם, והוא לא בא. ואז יש הזדמנות להיפגש ביחד ולדבר דברים שבקדושה, ובאמת לרומם אחד את השני. עכשיו, מכיוון שהשטן קורא את כל העיתונים, ואולי הוא גם כותב בעיתונים... הוא גילה שפארברענגען

זה לא כמו שהוא חשב. אז מה עושים לו? שמים מיקרופון, והוא יודע שבמיקרופון מדברים בוודאי דברי הבאי ולא דברי תורה ולא דברי קדושה, והוא הולך ופורש משם. לחיים! לחיים!

למעלה מן עדן העליון

התמצית והעיקר באמת בדבר היא לא זה שאנשים שומעים כמה דברים. מה שמוצג בין השורות, בין המילים, בין האותיות, לפעמים חשוב ומועיל יותר ממה ששומעים. למה אוכלים ושותים בהזדמנויות כאלה, למה לא רק יושבים ושומעים דברי תורה? כי על-ידי אכילה ושתיה אנשים נעשים דבוקים אחד בשני. וכששני אנשים מישראל, או יותר, נעשים דבוקים אחד בשני, הדבקות הזאת היא עצם עניין החיבור שדיברתי עליו. החיבור של שתי הדל"תים. החיבור של שתי אבנים עושה שני בתיים, שלוש אבנים בונות שישה בתיים. וכך הלאה והלאה. כשאבנים מצטרפות, כשיהודים מצטרפים לאיזה דבר, כשבאים שני אנשים ביחד, תמיד יש צירוף של שתי נפשות אלוקיות מול נפש בהמית אחת. מדוע? משום שהנפש הבהמית היא אצל כל אחד לחוד. הוא בפני עצמו. הוא לא דואג לנפש הבהמית של אחרים. אבל הנפש האלוקית שלי דואגת לו כמו לי. בדיוק אותו הדבר. לכן, תמיד יש שתי נפשות אלוקיות מול נפש בהמית אחת. וכשבאה קבוצה גדולה של אנשים, תארו כמה נפשות אלוקיות נמצאות שם. ואם כל אחת תיתן רק מכה אחת, אפשר לרסק את הנפש הבהמית בהזדמנות הזו.

הדבר הראשון שקורה בהתוועדות הוא דבר פשוט: אנשים יושבים ביחד ומחבכים אחד את השני. יש שיר עממי של חב"ד בידיש שמתאר התוועדות: "מה עושים בליובאוויטש? אומרים 'לחיים!' ורוקדים במעגל!", וישנה גם אמרה קנונית של חסידים שמייחסים אותה לאדמו"ר הזקן בשם בנו של המגיד ממעזריטש: "מה שיכולים

עשרה יהודים לעשות בהתוועדות - גם המלאך מיכאל איננו יכול לעשות".

באופן דומה, אחת המעלות הגדולות בבתי כנסת פשוטים היא שכולם יושבים ביחד. לא בהכרח שכולם אוהבים אחד את השני, אבל כולם יושבים ביחד. איפה יש מקום כל-כך דמוקרטי? מקום שגביר גדול וחנווני פשוט שאין לו כסף ואף על פי כן הם יושבים אחד ליד השני וכולם שווים בתור חברים למניין. לבית כנסת ישנם כמה שמות - "בית תפילה", "מקדש מעט" ועוד, אבל השם הפשוט הוא "בית הכנסת" - בית התכנסות. בבית הכנסת אחד לומד, אחד מתפלל, ואחד מנהל או משהק, וכולם ביחד הם קהילה קדושה. זה קורה בכל בית כנסת וזה אמור להיות גם בהתוועדות: קבוצה של אנשים שונים מתיישבים ביחד, כמו ארבעה חיילים שיושבים בטנק ומזיעים יחד - או שהם יריבו או שהם יהפכו למשהו ביחד - וגם בהתוועדות זה ככה: אוכלים, שותים לפעמים רוקדים, אבל מרגישים ביחד.

ב"יחד" הזה יש מעלות שמגיעות עד כסא הכבוד. הדרגה הגבוהה ביותר של הנשמה נקראת "יחידה", כי היא המקור של כל נשמות ישראל ובה הן מתאחדות לנקודה אחת. בדרגות הפשוטות יש הבדל ביני לבין יהודי אחר, אבל ביחידה אנחנו מאוחדים.

יוצא שבהתוועדות יושב אחד עם השכן שלו, והם יושבים למעלה מעלה מגן-עדן העליון, כפי שיושבות הנשמות למעלה - מצטופפות יחד בכנסת ישראל.

הדבר הראשון שאנחנו עושים בהתוועדות הוא לשבת ולהסתכל אחד על השני, ולנסות להוריד מעלינו את כל הכיסויים שרוכסם שווא ושקר. אחד הוא למדן גדול והשני עם-הארץ גדול, ולשניהם לא ראוי לשבת במקום אחד; אך מצד שורש הנשמה, שניהם נמצאים הרבה למעלה מזה. כשיושבים ביחד, שותים יי"ש ואוכלים עוגיות, מגיעים

לשורשים הראשונים של המציאות. במי נמלך הקדוש-ברוך-הוא כשברא את העולם? בנשמותיהן של צדיקים. הם עדיין לא היו אז צדיקים, הם היו נשמות ערומות וחסרות כל, נשמות שהיו לפני מתן תורה, לפני גן-עדן וגיהנום, לפני היות עולם, נשמות של צדיקים ורשעים, והקדוש-ברוך-הוא שאל אותם האם לברוא עולם. הוא שאל את נשמותיהם של ישראל, הם ישבו ביחד בלי מחלצות ועטיפות, והחליטו אם יהיה עולם וגן-עדן וגיהנום או לא.

כששניים יושבים בהתוועדות ואחד חושב על חברו "אפשר לסבול אותך" וגם השני חושב אותו דבר, זה הבסיס של אהבת ישראל.

התמצית של התוועדות היא "אז נדברו יראי ה'... ויקשב ה' וישמע", אחד אומר לשני: "מה יהיה אתנו?" והשני עונה לו: "אולי נעשה תשובה".

בהתוועדות יושבים אנשים ומסתכלים זה על זה בעין טובה, ולכן זו הזדמנות לתת למישהו יד. תדעו לכם: נכון שכל אחד עושה את עבודתו לחוד. בעצם, כל אחד רץ לברו. כל אחד הולך לברו. מי יעלה בהר ה', אחד אחד. גם כשאנשים הולכים ביחד, הם עדיין כל אחד לבד. כל אחד יש לו את הנפש שלו ואת העלייה שלו. אין דבר כזה שקבוצה עולה. אבל כאשר אנשים מחזיקים ידיים אחד של השני, הם עוזרים למשוך אחד את השני למעלה ולדאוג שלא ייפול למטה. וככה צריך לעשות.

מחזיקים ידיים

ולמה עושים את זה באכילה ושתייה? שאלו פעם את "היהודי הקדוש" למה החסידים מתאספים ביחד ושותים ואוכלים - הרי במקום זה היו צריכים לשבת וללמוד. היהודי הקדוש היה מפורסם בתור למדן יוצא מן הכלל. הוא אמר: יש לי הוכחה לזה ממשנה,

מגמרא ומהלכה מפורשת. ההלכה היא שאסור לעשות כל מיני דברים, למשל לשתות יין, עם הגויים, מפני שעל-ידי זה מגיעים להתחברות יתירה. אבל אין שום גזירה שאסור ללמוד עם גויים ביחד. שמע מינה שעל-ידי לימוד לא מגיעים לידי התחברות, ואילו על-ידי אכילה ושתייה מגיעים לידי התחברות.

לכן אנשים אוכלים ביחד, שותים ביחד ומנסים להגיע לקרבת הנפש. שזה בעצם העיקר. תדעו לכם: נכון שכל אחד עושה את עבודתו לחוד. בעצם, כל אחד רץ לברו. כל אחד הולך לברו. מי יעלה בהר ה', אחד אחד. גם כשאנשים הולכים ביחד, הם עדיין כל אחד לבד. כל אחד יש לו את הנפש שלו ואת העלייה שלו. אין דבר כזה שקבוצה עולה. אבל כאשר אנשים מחזיקים ידיים אחד של השני, הם עוזרים למשוך אחד את השני למעלה ולדאוג שלא ייפול למטה. וככה צריך לעשות.

האם את כולם אני אוהב באותה מידה? אני לא אוהב את כולם באותה מידה. אני צריך להרגיש כמו שבן-אדם מרגיש כלפי האיברים של הגוף שלו. יש איברים שהם חשובים בעיניו יותר, יש איברים שהם חשובים בעיניו פחות, אבל כולם שלו. עכשיו, כשבן-אדם יושב ומרגיש שהוא נמצא עם אחים שלו, עם אנשים קרובים אליו, שהוא רוצה להיות קרוב אליהם, על-ידי זה בעצמו נפעל הדבר. זה לא משנה אם שמעו דברים או שלא, אם שרו שירים או שלא - מה שחשוב הוא עצם העניין הזה שאני יושב, מסתכל על מישהו ליד, מעליי, מאחוריי, אני מסתכל ורוצה להיות ביחד משום שאנחנו רוצים להושיט ידיים אחד לשני וללכת לאותו הכיוון.